

ผลผลิตของนวัตกรรม ศูนย์เด็กนำอยู่ คุณแม่แม่

องค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้
ปีงบประมาณ 2568

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

1 เด็กได้รับนมแม่
อย่างเดียวนครบ 6 เดือน

66.66%

(เป้าหมาย ร้อยละ 60)

2 เด็กได้รับนมแม่ร่วมกับ
อาหารตามวัยจนถึงอายุ 2 ปี

41.66%

(เป้าหมาย ร้อยละ 40)

3 ความพึงพอใจของผู้ปกครอง
ต่อโครงการศูนย์เด็กนำอยู่คุณแม่แม่

87%

ระดับมากที่สุด

(เป้าหมาย ร้อยละ 80 ขึ้นไป)

ผลผลิตเชิงประจักษ์ (Outputs)

ห้องนมแม่

ได้มาตรฐาน สะอาด ปลอดภัย
เอื้อต่อการให้นมและปั้มนม

ระบบให้คำปรึกษา

ให้คำปรึกษา ติดตาม
โดยครูพี่เลี้ยงและบุคลากรสาธารณสุข

ฐานข้อมูลแม่และเด็ก

มีฐานข้อมูลหญิงตั้งครรภ์
มารดาหลังคลอด และเด็กปฐมวัย
เพื่อติดตามอย่างต่อเนื่อง

เครือข่ายความร่วมมือ

บูรณาการความร่วมมือกับ
ภาคีเครือข่ายในพื้นที่

คู่มือ/แนวทางการดำเนินงาน

จัดทำคู่มือและแนวทางการส่งเสริม
การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กิจกรรมสำคัญ

 อบรมให้ความรู้ แม่และครอบครัว	 เยี่ยมบ้านและติดตาม หลังคลอด	 ให้คำปรึกษา การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	 สื่อสารและประชาสัมพันธ์ ผ่านช่องทางต่าง ๆ
 ส่งเสริมและสนับสนุน การปั้มนมและเก็บรักษาน้ำนมแม่	 ติดตามการเจริญเติบโต และพัฒนาการเด็ก	 รณรงค์สร้างกระแส การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในชุมชน	 ประเมินผลและพัฒนา อย่างต่อเนื่อง

ภาคีเครือข่ายความร่วมมือ

- อบต.รางจระเข้**
กำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณ
ขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล
- โรงพยาบาลเสนา และ สว.สต.รางจระเข้**
ให้คำปรึกษา ดูแลสุขภาพแม่และเด็ก
โดยทีมแพทย์และสหวิชาชีพ
- อสม.**
เยี่ยมบ้าน สื่อสาร ประชาสัมพันธ์
และส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กในชุมชน
- ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี**
สนับสนุนองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพบุคลากร
- มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย**
สนับสนุนองค์ความรู้ สื่อ และคำแนะนำ
ด้านการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**
สนับสนุนการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล
และพัฒนารูปแบบนวัตกรรม
- ชุมชนและผู้ปกครอง**
มีส่วนร่วม สนับสนุน และร่วมขับเคลื่อน
การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในชุมชน

ผลกระทบที่เกิดขึ้น

 เด็กแข็งแรง ปลอดภัย เจ็บป่วยน้อยลง	 พัฒนาการสมวัย เรียนรู้ได้ดี มีคุณภาพ	 ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง อย่างยั่งยืน
--	--	---

โครงการนวัตกรรมท้องถิ่นศูนย์เด็กนำอยู่คุณแม่

วัตถุประสงค์โครงการ

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้รับนมแม่อย่างเดียวยุติครบ ๖ เดือน และได้รับนมแม่อย่างต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยอย่างเหมาะสมจนถึงอายุครบ ๒ ปี
2. เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบการให้ความรู้ คำแนะนำ และการดูแลช่วยเหลือมารดาและครอบครัวแบบรายบุคคลให้สอดคล้องกับปัญหาและบริบทจริงของแต่ละครอบครัว เพื่อลดความกังวล อุปสรรค และปัจจัยเสี่ยงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างยั่งยืน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็น “ศูนย์เด็กนำอยู่คุณแม่” ที่เป็นศูนย์กลางการสนับสนุนและเฝ้าต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง โดยมีระบบและพื้นที่รองรับอย่างเหมาะสม อาทิ ห้องนมแม่สำหรับการให้นมบุตร การปั๊มนม และการเก็บรักษาน้ำนมแม่อย่างถูกสุขลักษณะ

ที่มาของโครงการ (พอสังเขป)

องค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF) ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับสากล ได้ให้ความสำคัญต่อระบบสาธารณสุขและการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างยิ่ง โดยได้ให้ข้อเสนอแนะอย่างชัดเจนว่า เด็กควรได้รับนมแม่อย่างเดียวยุติครบ ๖ เดือน และได้รับนมแม่อย่างต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอายุ ๒ ปีขึ้นไป จากการวิเคราะห์ข้อมูลเด็กปฐมวัยในพื้นที่ตำบลรางจระเข้ และการสำรวจข้อมูลย้อนหลังเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จากการสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่าผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยุติครบ ๖ เดือน อีกทั้งยังปรากฏช่องว่างของระบบสนับสนุนเชิงโครงสร้าง ได้แก่ การขาดระบบสนับสนุนเชิงรุกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์ หลังคลอด และก่อนเข้าเป็นเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังไม่ได้ถูกใช้เป็นกลไกเชื่อมโยงการส่งเสริมสุขภาพตั้งแต่แรกเกิด รวมถึงยังไม่มีระบบติดตาม ส่งเสริม และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เด็กบางส่วนมีความเสี่ยงด้านสุขภาพ ภูมิคุ้มกัน และพัฒนาการในระยะยาว

ทั้งนี้ เด็กที่เข้ารับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่พ้นช่วงวัยการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวยุติครบ ๖ เดือนแรกแล้ว แต่การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอายุ ๒ ปีหรือมากกว่ายังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะในบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ ซึ่งมีการรับเด็กอายุต่ำกว่า ๒ ขวบเข้ารับการดูแล นมแม่จึงยังคงเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญต่อการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน การเจริญเติบโตทางร่างกาย สติปัญญา และพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็กอย่างรอบด้าน

ด้วยเหตุนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และได้ริเริ่มดำเนินนวัตกรรม “ศูนย์เด็กนำอยู่คุณแม่” โดยมุ่งสร้างระบบสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเป็นรูปธรรม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก บูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ ศูนย์อนามัยที่ ๔ สระบุรี มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย โรงพยาบาลเสนา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรางจระเข้ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ และชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เด็กแรกเกิดในพื้นที่ได้รับนมแม่อย่างเดียวยุติครบ ๖ เดือน และได้รับนมแม่อย่างต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอายุ ๒ ปีขึ้นไป ผ่านระบบการสนับสนุน การให้ความรู้ การเชื่อมโยงบริการสุขภาพ การติดตามให้คำปรึกษา ผ่าน Line OA และการลงพื้นที่เยี่ยมติดตาม พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการจัดการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มี “ห้องนมแม่” ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวสำหรับการให้นมบุตร การปั๊มนม และการเก็บรักษาน้ำนมแม่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ เพื่อเป็นต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เอื้อต่อการส่งเสริมและคุ้มครองการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างยั่งยืน

วิธีการ/กลยุทธ์การดำเนินการโครงการที่สำคัญ

โครงการ “ศูนย์เด็กน่าน้อยคุณแม่” ขององค์การบริหารส่วนตำบลรางจระเข้ ใช้กลยุทธ์การส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กแบบบูรณาการ โดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง ภายใต้แนวคิด “เด็กทุกคนเติบโตได้ดี เริ่มต้นจากนมแม่” และ “ศูนย์เด็กน่าน้อย เอื้อต่อแม่และเด็ก” ซึ่งสะท้อนถึงการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ครอบคลุมทั้งด้านสุขภาพ พัฒนาการ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยมีวิธีการและกลยุทธ์ที่สำคัญ ดังนี้

๑. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลแม่และเด็กเชิงพื้นที่

จัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลหญิงตั้งครรภ์ มารดาหลังคลอด และเด็กปฐมวัยในพื้นที่ โดยเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อใช้ในการติดตามการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเฝ้าระวังสุขภาพ และพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถวางแผนการดูแลช่วยเหลือได้ตรงตามบริบทของแต่ละครอบครัว

๒. การส่งเสริมและสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง

จัดระบบการให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่หญิงตั้งครรภ์ มารดาหลังคลอด และครอบครัว ตั้งแต่ระยะก่อนคลอด หลังคลอด และช่วงที่เด็กเข้ารับการดูแลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยส่งเสริมให้เด็กได้รับนมแม่อย่างเดียวก่อน ๖ เดือน และได้รับนมแม่ต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอายุ ๒ ปีขึ้นไป ผ่านกิจกรรมอบรม การเยี่ยมบ้าน และการติดตามผ่านระบบออนไลน์ เช่น Line OA

๓. การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นพื้นที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็น “ศูนย์เด็กน่าน้อยคุณแม่” โดยจัดให้มี “ห้องนมแม่” สำหรับการให้นมบุตร การปั๊มนม และการเก็บรักษาน้ำนมแม่อย่างถูกสุขลักษณะ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย เพื่อสนับสนุนให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างต่อเนื่องแม้กลับเข้าสู่การทำงานหรือส่งบุตรเข้าเรียนในศูนย์เด็กเล็ก

๔. การติดตาม ดูแล และเฝ้าระวังสุขภาพและพัฒนาการเด็กปฐมวัย

มีระบบติดตามสุขภาพ การเจริญเติบโต และพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยครูผู้ดูแลเด็ก บุคลากรสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายร่วมกันเฝ้าระวังภาวะเสี่ยง เช่น ภาวะทุพโภชนาการ พัฒนาการล่าช้า หรือปัญหาสุขภาพอื่น ๆ พร้อมส่งต่อเข้าสู่กระบวนการดูแลรักษาโดยทีมสหวิชาชีพเมื่อพบปัญหา เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามวัย

๕. การสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน

ใช้แนวคิด “ครอบครัวคือพลังสำคัญของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่” ในการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ครอบครัว อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และชุมชน โดยมีการสื่อสารข้อมูล ข่าวสาร และองค์ความรู้ผ่านกิจกรรมชุมชน สื่อออนไลน์ และ Line OA เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและลดอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

๖. การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรผู้ดูแลเด็ก

ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้และทักษะด้านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การดูแลสุขภาพแม่และเด็ก รวมถึงการให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่ผู้ปกครอง เพื่อให้สามารถเป็นกลไกสำคัญในการดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดและสร้างความเชื่อมั่นให้กับครอบครัว

๗. การบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย

ดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่าย ได้แก่ ศูนย์อนามัยที่ ๔ สระบุรี มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย โรงพยาบาลเสนา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลรางจระเข้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และชุมชน เพื่อร่วมกันสนับสนุนองค์ความรู้ ระบบติดตาม การให้คำปรึกษา และการดูแลสุขภาพแม่และเด็กอย่างครบวงจร

โดยสรุป

กลยุทธ์และการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวางจระเข้ ภายใต้ฉันทวิสัยทัศน์ “ศูนย์เด็กนำอยู่คู่คุณแม่” เป็นการสร้างระบบส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กแบบบูรณาการ โดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์กลางในการเชื่อมโยงครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานด้านสุขภาพเข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับนมแม่อย่างเหมาะสม มีสุขภาพแข็งแรง พัฒนาการสมวัย และเติบโตอย่างมีคุณภาพในระยะยาว

ความโดดเด่นของนวัตกรรมท้องถิ่นที่เกิดขึ้น

นวัตกรรม “ศูนย์เด็กนำอยู่คู่คุณแม่” มีความโดดเด่นในการนำ “ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” มาเป็นศูนย์กลางของระบบส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กในระดับชุมชน โดยไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการดูแลเด็กภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่านั้น แต่ขยายบทบาทไปสู่การเป็นกลไกเชื่อมโยงการดูแลแม่และเด็กตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์ หลังคลอด และการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง ผ่านการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเป็นรูปธรรม

โครงการมีความโดดเด่นด้านการสร้าง “สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่” ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยจัดให้มี “ห้องนมแม่” สำหรับการให้นมบุตร การปั๊มนม และการเก็บรักษาน้ำนมแม่อย่างถูกสุขลักษณะ ช่วยให้มารดาสามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างต่อเนื่อง แม่ต้องกลับเข้าสู่การทำงานหรือส่งบุตรเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ถือเป็น การแก้ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของครอบครัว อีกทั้งยังมีความโดดเด่นในการจัดระบบติดตามและให้คำปรึกษาแบบรายบุคคล โดยใช้การเยี่ยมบ้าน การสื่อสารผ่าน Line OA และการทำงานร่วมกันของครูผู้ดูแลเด็ก บุคลากรสาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และครอบครัว ทำให้สามารถดูแลช่วยเหลือมารดาและเด็กได้ตรงตามบริบทและปัญหาของแต่ละครอบครัว ลดความกังวล และสร้างความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ นวัตกรรมยังสะท้อนถึงการบูรณาการความร่วมมือของหลายภาคส่วน ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานสาธารณสุข สถาบันการศึกษา ภาคประชาชน และชุมชน ในการร่วมกันส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กอย่างครบวงจร ทำให้เกิดระบบการดูแลที่เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

ความโดดเด่นที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัย (SDG ๓: Good Health and Well-being) นวัตกรรมนี้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็กตั้งแต่วัยเริ่มต้นของชีวิต โดยสนับสนุนให้เด็กได้รับนมแม่อย่างเดียวนาน ๖ เดือน และได้รับนมแม่อย่างต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอายุ ๒ ปีขึ้นไป ซึ่งช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ลดความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย ส่งเสริมการเจริญเติบโต และพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย รวมทั้งช่วยสร้างสุขภาวะที่ดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กในระยะยาว

การศึกษาที่มีคุณภาพและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (SDG ๔: Quality Education) นวัตกรรมนี้มีความโดดเด่นในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กอย่างรอบด้าน โดยมองว่าคุณภาพของเด็กปฐมวัยเริ่มต้นจากสุขภาพและพัฒนาการที่ดี เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสมและได้รับนมแม่อย่างต่อเนื่อง จะมีความพร้อมด้านร่างกาย สมอง และอารมณ์ ส่งผลต่อศักยภาพในการเรียนรู้ในอนาคต เป็นการสร้างรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับชุมชนอย่างยั่งยืน

ความโดดเด่นในมิติอื่น ๆ ของนวัตกรรมท้องถิ่น

นวัตกรรม “ศูนย์เด็กนำอยู่คู่คุณแม่” เป็นตัวอย่างของการขับเคลื่อนงานด้านสุขภาพแม่และเด็กโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สามารถนำกลไกในชุมชนมาบูรณาการร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นฐานในการสร้างความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานภาคีเครือข่าย ทำให้เกิดระบบสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จริง และสามารถพัฒนาเป็นต้นแบบให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยต่อไปได้อย่างยั่งยืน

หน่วยงานความร่วมมือ

๑. องค์การบริหารส่วนตำบลراجจเรช

กำหนดนโยบาย วางแผน ขับเคลื่อนโครงการ ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย สนับสนุนงบประมาณ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานนวัตกรรม “ศูนย์เด็กนอกระบบแม่”

๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลراجจเรช

ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดูแลเด็กปฐมวัย จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมทั้งจัดให้มี “ห้องนมแม่” สำหรับการให้นมบุตร การปั๊มนม และการเก็บรักษาน้ำนมแม่อย่างถูกสุขลักษณะ

๓. ศูนย์อนามัยที่ ๔ สระบุรี

สนับสนุนองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพแม่และเด็ก การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และให้คำปรึกษาด้านวิชาการในการดำเนินโครงการ

๔. มูลนิธิศูนย์นมแม่แห่งประเทศไทย

สนับสนุนองค์ความรู้ สื่อการเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เพื่อพัฒนาระบบการสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในชุมชน

๕. โรงพยาบาลเสนา

สนับสนุนทีมบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขในการให้คำปรึกษา ติดตามสุขภาพแม่และเด็ก รวมถึงดูแลช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหาด้านสุขภาพหรือการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

๖. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลراجจเรช

ติดตาม ดูแลหญิงตั้งครรภ์ มารดาหลังคลอด และเด็กปฐมวัยในพื้นที่ ให้คำแนะนำด้านสุขภาพ การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การเฝ้าระวังพัฒนาการเด็ก และร่วมดำเนินกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในชุมชน

๗. อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

ร่วมสำรวจข้อมูล ติดตาม เยี่ยมบ้าน และประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ รวมถึงเป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานสาธารณสุข

๘. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สนับสนุนด้านวิชาการ การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินผลโครงการ และการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

๙. ผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ตำบลراجจเรช

มีส่วนร่วมในการดูแลเด็กปฐมวัย สนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และร่วมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพและพัฒนาการของเด็กในชุมชนอย่างยั่งยืน

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับประชาชน

๑. เด็กได้รับนมแม่อย่างเดียวนาน ๖ เดือนเพิ่มมากขึ้น และได้รับนมแม่อย่างต่อเนื่องควบคู่กับอาหารตามวัย จนถึงอายุ ๒ ปีเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ WHO และ UNICEF ว่านมแม่ช่วยเสริมให้เด็กมีภูมิคุ้มกันที่ดี ลดการเจ็บป่วย เสริมสร้างการเจริญเติบโตและพัฒนาการด้านร่างกายอย่างเหมาะสมตามวัย

๒. มารดาและครอบครัวมีความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ สามารถเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้อย่างต่อเนื่อง ได้รับคำแนะนำและการดูแลช่วยเหลือที่สอดคล้องกับปัญหาและบริบทจริงของแต่ละครอบครัว ช่วยลดความกังวล อุปสรรค และปัจจัยเสี่ยงในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

๓. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้รับการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางที่สนับสนุนและเอื้อต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง มีระบบและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมถึงการจัดให้มี “ห้องนมแม่” สำหรับการให้นมบุตร การปั๊มนม และการเก็บรักษาน้ำนมแม่อย่างถูกสุขลักษณะ

ผลผลิตนวัตกรรมเชิงประจักษ์

ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Output Indicators)

๑. ร้อยละ ร้อยละ ๑๐๐ ของแม่ตั้งครรภ์แม่หลังคลอด และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย (ต่ำกว่า ๒ ขวบ) ที่เข้ารับการอบรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ (กลุ่มเป้าหมาย ๑๘ ราย เข้าร่วมครบทุกราย)

ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน ๑๘ ราย ดังนี้ แยกเป็น

- ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ต่ำกว่า ๒ ขวบ

๑. นางสาววาสนา xxx (ดช.วัฒนชัย) ตึมนมแม่ถึง ๒ ขวบ
๒. นางสาวณัฐธิดา xxx
๓. นางสาวชลธิชา xxx (ดญ.ชญานิน) ตึมนมแม่ถึง ๒ ขวบ
๔. ศิริวิมล xxx
๕. กานต์สิริ xxx (ดญ.กานต์พิชชา) ตึมนมแม่ถึง ๒ ขวบ
๖. นางสาวกาญจนา xxx (ดญ.ธีร์วรา) ตึมนมแม่ถึง ๒ ขวบ
๗. นางสาวกมลทิพย์ xxx
๘. นางสาวเกษณี xxx
๙. นางสาวพรเพ็ญ xxx
๑๐. นางสาวพัชรินทร์ xxx (ดญ.กัญญ์ณรัตน์) ตึมนมแม่ถึง ๒ ขวบ
๑๑. บังอร xxx
๑๒. นางสาวรจนา xxx

- มารดาหลังคลอด

๑๓. นางสาวจุฑาทิพย์ xxx (ตึมนมแม่อย่างเดียวนครบ ๖ เดือน)
๑๔. นางสาวภรศศิรี xxx (ตึมนมแม่อย่างเดียวนครบ ๖ เดือน)
๑๕. นางสาวสิริพร xxx (ตึมนมแม่อย่างเดียวนครบ ๖ เดือน)
๑๖. อัญญารัตน์ xxx (ดญ.อัญญารินทร์) (ตึมนมแม่อย่างเดียวนครบ ๖ เดือน)
๑๗. นางสาวรัชชา xxx (ดช.นิชคุณ) (ตึมนมแม่ ๑ เดือน ไม่มีน้ำนม)
๑๘. อัญญารัตน์ xxx (ดช.ธีรพัฒน์) (ตึมนมแม่ ๑ เดือน ทำงาน)

๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) ที่มี "ห้องนมแม่" และระบบสต็อกน้ำนมมาตรฐาน ๑ แห่ง (ร้อยละ ๑๐๐)

๓. จำนวนครั้งการติดตามโดยทีมสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งมีการติดตามครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย อย่างสม่ำเสมอ ทั้งการให้คำปรึกษา ติดตาม หรือสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่แก่ครอบครัวกลุ่มเป้าหมาย มีการเยี่ยมบ้าน การพบปะที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือการติดตามผ่านโทรศัพท์หรือสื่อออนไลน์ ไม่น้อยกว่าเดือนละ ๑ ครั้งตามแผนที่กำหนดนอกจากนี้ ในกรณีที่มีมารดาประสบปัญหาการคัดติงนม หรือน้ำนมน้อย ได้มีการ ลงพื้นที่ เยี่ยมติดตามซ้ำและให้คำแนะนำเฉพาะราย

ให้คำปรึกษาผ่านช่องทางไลน์

Line OA สำหรับปรึกษาปัญหาสุขภาพกับแพทย์โรงพยาบาลเสนาโดยตรง

ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์ (Outcome Indicators)

๑. อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวนครบ ๖ เดือน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๖๐

ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจริง ร้อยละ ๖๖.๖๖ (เพิ่มขึ้นจากเดิมก่อนมีนวัตกรรมที่ ๑๐๐% เนื่องจากที่ผ่านมาไม่มีมารดาคนไหนเลยที่ให้นมแม่อย่างเดียว ครบ ๖ เดือน) จำนวน ๔ คน จาก ๖ คน

๒. อัตราเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ต่ำกว่า ๒ ขวบ) ได้รับนมแม่ต่อเนื่องร่วมกับอาหารตามวัยจนครบ ๒ ปี ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐

ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจริง ร้อยละ ๔๑.๖๖ (เพิ่มขึ้นจากเดิมก่อนมีนวัตกรรมที่ ๑๐๐% เนื่องจากที่ผ่านมาไม่มีมารดาคนไหนเลยที่ให้นมแม่ต่อเนื่องร่วมกับอาหารตามวัยจนครบ ๒ ปี) จำนวน ๕ จาก ๑๒ คน

๓. ระดับความพึงพอใจของมารดาตั้งครรภ์ - หลังคลอด , ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๘๗ คน จาก ๑๐๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๗ มีความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับ มากที่สุดซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ความสำเร็จที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ แสดงให้เห็นว่าโครงการนวัตกรรมสามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ (Impact Indicators)

ตัวชี้วัด

๑. เด็กปฐมวัยในพื้นที่ที่มีแนวโน้มได้รับการดูแลด้านโภชนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย ผ่านระบบสนับสนุนการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เกณฑ์วัดความสำเร็จ

ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการให้อาหารตามวัยเพิ่มขึ้น เด็กมีพฤติกรรมสุขภาพและการเจริญเติบโตเป็นไปตามแนวทางคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก (WHO) และองค์การยูนิเซฟ (UNICEF)

ผลลัพธ์

จากการดำเนินโครงการ พบว่าผู้ปกครองทั้งกลุ่มมารดาหลังคลอดและกลุ่มผู้ปกครองเด็กปฐมวัยอายุต่ำกว่า ๒ ปี มีความรู้ ความเข้าใจ และความมั่นใจในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการให้อาหารตามวัยเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อระดับตัวเด็ก ทำให้เด็กได้รับโภชนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย มีการเจริญเติบโตสมวัย พัฒนาการด้านสมอง อารมณ์ และความผูกพันที่มั่นคง อันเป็นการวางรากฐานคุณภาพมนุษย์และลดความเสี่ยงปัญหาสุขภาพในระยะยาว

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังส่งผลต่อระดับครอบครัว โดยผู้ปกครองสามารถดูแลบุตรหลานได้อย่างเหมาะสม และมั่นใจมากขึ้น ลดความเครียดจากการดูแลเด็กป่วย ลดค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล และเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความมั่นคงทางสังคม

ในระดับชุมชนและระบบสุขภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเครือข่ายในพื้นที่ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุน ให้คำแนะนำ และติดตามการดูแลแม่และเด็กอย่างต่อเนื่อง ไม่จำกัดเฉพาะช่วงเวลาดำเนินกิจกรรม ส่งผลให้การดูแลเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมโยง เป็นระบบ และช่วยลดภาระการใช้บริการสาธารณสุขที่สามารถป้องกันได้ เพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริการปฐมวัยในพื้นที่

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงการพัฒนาในระดับสังคม โดยเด็กที่ได้รับการดูแลและโภชนาการที่เหมาะสมตั้งแต่วัยต้น มีแนวโน้มเติบโตเป็นประชากรที่มีศักยภาพด้านการเรียนรู้ สุขภาพ และการปรับตัว ลดต้นทุนทางสังคมในระยะยาว และมีส่วนสำคัญในการสร้างทุนมนุษย์ของประเทศ

แม้โครงการจะไม่สามารถประเมินผลด้านการเจ็บป่วยของเด็กได้โดยตรง แต่การเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่เกิดขึ้นในระดับเด็ก ครอบครัว ชุมชน และระบบบริการปฐมวัย สะท้อนให้เห็นถึงผลตอบแทนเชิงนโยบายที่คุ้มค่าและยั่งยืน ซึ่งมีแนวโน้มช่วยลดภาระงบประมาณด้านสาธารณสุขในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพประชากรอันเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในอนาคต

ตัวชี้วัด

๒. ครอบครัวมีแนวโน้มลดภาระค่าใช้จ่าย

เกณฑ์วัดความสำเร็จ

ผู้ปกครองรับรู้และสะท้อนว่าการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน และสามารถนำทรัพยากรไปใช้ในด้านอื่นที่จำเป็นต่อคุณภาพชีวิตของครอบครัวได้มากขึ้น

ผลลัพธ์

จากการดำเนินโครงการ พบว่าผู้ปกครองมีความตระหนักและรับรู้ถึงประโยชน์ของการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในมิติด้านเศรษฐกิจครัวเรือนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน โดยสะท้อนว่าการลดการพึ่งพานมผงและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวันครอบครัวสามารถบริหารจัดการทรัพยากรภายในครัวเรือนได้ดีขึ้น และนำทรัพยากรที่เหลือไปใช้ในด้านอื่นที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กและครอบครัว เช่น การดูแลสุขภาพ การพัฒนาเด็ก และค่าใช้จ่ายจำเป็นในครัวเรือนผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมและทัศนคติของครอบครัวต่อการจัดการค่าใช้จ่ายอย่างยั่งยืน ซึ่งเกิดขึ้นในวงกว้างกว่าที่ตั้งเป้าไว้ในระยะแรกของโครงการ